

Shrnutí publikace

Jak na regulaci psychedelik

Tereza Dlešíková

V dokumentu *Jak na regulaci psychedelik* britská organizace Transform Drug Policy Foundation (Transform) zevrubně a fundovaně zodpovídá otázku, jak na regulaci psychedelik.

Dokument je průvodcem regulace psychedelických látek a analyzuje otázky související s legislativou, bezpečností a sociálním dopadem jejich užívání. Rozpracovává několik hlavních oblastí:

1. **Definice psychedelik:** Vymezuje psychedelika jako látky měnící vědomí, zahrnující látky jako LSD, psilocybin, DMT a meskalin, a odlišuje je od jiných psychoaktivních látek.
2. **Motivace k regulaci:** Uvádí důvody pro regulaci psychedelik, včetně současného obnoveného zájmu o jejich terapeutické využití. Připomíná, že dosavadní „válka proti drogám“ nepřinesla očekávané výsledky, a naopak zvyšuje rizika spojená s nelegálním užíváním.
3. **Modely regulace:** Navrhuje různé přístupy – od dekriminlizace a možnosti domácího pěstování až po regulovanou komerční distribuci. Dokument zdůrazňuje bezpečnostní a zdravotní aspekty regulace a možnosti neziskového modelu či soukromých sdružení pro přírodní psychedelika.
4. **Sociální spravedlnost a lidská práva:** Klade důraz na rovný přístup a zamezení monopolizace trhu, která by mohla vést k nerovnostem. Zvláštní pozornost věnuje ochraně práv domorodých komunit, pro které jsou psychedelika kulturně a nábožensky významná.
5. **Mezinárodní kontext:** Analyzuje pozici psychedelik v rámci OSN a ukazuje rozdíly v přístupu různých zemí, například USA, Austrálie a Jamajky, které implementovaly různé formy dekriminlizace a legalizace psychedelik.

Celkově dokument prosazuje odpovědnou regulaci psychedelik, která by zahrnovala bezpečnostní opatření, respektování kulturního kontextu a rovný přístup pro uživatele.

Přichází s konkrétními návrhy čtyřstupňového regulačního rámce, který postihuje jak rozmanitost způsobů získávání psychedelik (přírodních i syntetických), tak rozmanitost jejich užívání.

Jedná se o odborný dokument vycházející z paradigmatu racionální a *evidence-based* drogové politiky, jenž v konkrétně popsanych krocích nabízí více modelů regulace psychedelik mimo klinický kontext.

„Regulace totiž nabízí příležitost být inovativní a ambiciózní, dělat věci jinak a lépe, a to nejen k vytvoření spravedlivějšího a rovnějšího veřejněpolitického a tržního prostředí, ale také k nápravě škod způsobených selháním minulých veřejných politik“, konstatuje dokument. Upozorňuje, že předpokladem regulace psychoaktivních látek je jejich *dekriminlizace*, tj. odstranění trestních sankcí za určitá jednání spojená s jejich užíváním. Obvykle se jedná o dekriminlizaci držení malého množství látky pro vlastní potřebu, někdy se však vztahuje i na méně společensky škodlivá protiprávní jednání spojená s nabídkou či pěstováním. Proces dekriminlizace užívání/držení/pěstování látek a legalizace a regulace jejich výroby a nabídky je otázkou politického rozhodnutí.

Dokument svým zaměřením reaguje na čím dál aktuálnější společenskou debatu o terapeutickém potenciálu psychedelických látek a jejich využití v léčbě duševních obtíží. Navrhované regulační modely se však týkají užití psychedelik mimo klinickou oblast, neboť i v tomto kontextu je na místě zaujmout zodpovědnou a efektivní regulaci a definitivně opustit nefunkční prohibiční přístup.

Autoři uznávají, že lékařský a terapeutický výzkum psychedelik nepochybně podnítil veřejnou diskusi a reformy veřejných politik. Zároveň však hrozí, že za legitimní bude považováno výhradně lékařské či terapeutické užívání psychedelik. Takový narativ pak může potenciálně delegitimizo-

vat a/nebo stigmatizovat jiné motivace uživatelů, jako je rekreační, spirituální/ceremoniální užívání či užívání za účelem zlepšení duševního stavu, a tím přispět k udržování jejich kriminalizace.

Dokument vychází z myšlenky, že klíčovou otázkou přístupu nejen k psychedelikům, ale i k psychoaktivním látkám obecně, není, zda je zakázat či nikoli, ale jak je zodpovědně a efektivně regulovat. S tím jsou spojeny i otázky proč tyto látky regulovat, jak o regulaci přemýšlet a jak k ní přistoupit se zohledněním jejich specifik. V případě psychedelik se jedná především o minimalizaci rizik spojených s užíváním a o etické otázky, od zajištění rovného přístupu a předcházení psychedelickému byznysu a korporátnímu ovládnutí, přes respektování a ochranu užívání psychedelických látek v náboženském a domorodém kontextu.

V souvislosti s psychedeliky dokument upozorňuje na jistá rizika spojená s tzv. psychedelickým excepcionalismem, tj. přílišným upřednostňováním psychedelik před jinými psychoaktivními látkami. Argumenty pro dekriminizaci a regulaci platí všeobecně pro všechny psychoaktivní látky a psychedelika by neměla být považována za vhodnější skupinu psychoaktivních látek pro dekriminizaci a regulaci jen proto, že jsou vnímána jako méně riziková a terapeuticky či spirituálně významnější než látky jiné. Ostatně psychoaktivní látky je potřeba regulovat právě kvůli individuálním a společenským rizikům, která přináší. A zatímco kriminalizace a prohibice tato rizika zvyšuje, odpovědná regulace je může snižovat. „*Cílem regulace psychoaktivních látek tak není zvýšit jejich užívání nebo zisky prodejců, ale vytvořit trh snižující rizika*“, zní jedna ze základních tezí dokumentu.

Autoři nepopírají, že psychedelika mají vysoký potenciál zlepšit duševní zdraví a pohodu. Naopak je to další argument podporující požadavek na regulovaný legální přístup pro co nejširší okruh lidí. Moderní drogová politika chrání veřejné zdraví, reflektuje vědecké poznání, je etická a respektuje lidská práva. S tím souvisí i požadavek, aby regulační snahy od počátku zabránovaly vzniku monopolů a ovládnutí nově vznikajícího regulovaného trhu soukromými korporacemi. Rovněž musí dbát náboženských svobod a respektovat práva původních obyvatel s tím, aby nebyla zneužita komerčními zájmy či jinými subjekty ve snaze vyhnout se regulačnímu dohledu. To se totiž už děje – apropriace tradiční domorodé kultury a začleňování ceremoniálních aspektů do psychedelických „zážitků“ je poměrně běžným rysem mnoha subjektů, jež je nabízejí za značně vysoké ceny. S rozvojem psychedelického komerčního trhu tak hrozí domorodým komunitám tradičně užívajícím přírodní psychedelika marginalizace, vykořisťování a poškozování, a to jak z ekonomického tak environmentálního hlediska. Proto je tak důležité začlenit do veřejné politiky týkající se psychoaktivních látek kulturní citlivost a v případě psychedelik již zmíněný respekt k domorodým komunitám v souvislosti s využíváním tradičních psychedelických praktik.

Modely regulace psychedelik popsané v dokumentu:

1. **Soukromé užívání, domácí pěstování, sběr v přírodě a nekomerční sdílení:** Spočívá v komplexní dekriminizaci sbírání a pěstování psychedelik přírodního původu v malém množství pro vlastní potřebu, jakož i v jejich nekomerčním sdílení v rámci komunity (model *grow, gather, gift*).
2. **Nezisková sdružení pro látky přírodního původu založená na členství:** Vychází z myšlenky adaptace konopných společenských klubů na psychedelika přírodního původu. Takové společenské kluby by se zaměřily v prvé řadě na psilocybinové houby, ať už v čerstvé, sušené nebo mírně zpracované podobě. Lze si samozřejmě představit i pěstování jiných psychedelik přírodního původu, jako je kaktus San Pedro, peyotl obsahující meskalin nebo rostliny obsahující DMT (i když ty budou pravděpodobně spíše výjimkou). Jednalo by se o licencovaná sdružení neziskového charakteru založená na členství. Vypěstované produkty by sloužily pou-

ze členům klubu, a komerční prodej by tedy nebyl povolen. Psychedelické společenské kluby by pak mohly svým členům nabízet i možnost podstoupit psychedelickou zkušenost s průvodcem, zahrnující kromě sezení s látkou i přípravu a integraci, a to v bezpečném prostředí. V takovém případě by neziskové organizace musely splňovat stejné podmínky jako ostatní komerční poskytovatelé služeb (viz dále).

3. **Licencovaná výroba a maloobchodní prodej přizpůsobitelné různým produktům a místním podmínkám:** Spočívá v licencovaném maloobchodním prodeji, na který dohlíží specializovaný regulační orgán (Agentura pro psychedelické látky). Licencovaná výroba zásobuje licencované prodejny zaměřené výlučně na psychedelika (jak kamenné, tak e-shopy), které pak prodávají přípravky obsahující psilocybin, LSD, DMT či meskalin pouze dospělým osobám. Produkty s obsahem psychedelických látek na přírodní bázi jsou za této situace pěstovány, syntetické vyráběny, a dále zpracovávány, baleny a dodávány v souladu s jejich licenčními podmínkami od výrobních norem, přes kontrolu kvality, dávkování, balení a požadavky na označování, přičemž by rozhodně neměly být atraktivní pro děti či připomínat cukrovinky. Regulované, jasně označené výrobky, jsou prodávány přes pult licencovanými a vyškolenými prodejci schopnými poskytnout zákazníkovi základní informace o přínosech a rizicích těchto látek, jakož i další poradenství dle potřeb zákazníka. Se specifiky online prodeje se lze poměrně dobře vypořádat po vzoru online fungujících lékáren (např. online screening před nákupem, ověření totožnosti a věku kupujícího apod.). Samozřejmostí je dále zákaz reklamy a cenové politiky podporující užívání – typicky jde o nepřípustnost množstevních slev či nabídek typu 1 + 1 zdarma.
4. **Regulované komerční užití s průvodcem:** Počítá s asistencí při užití psychedelik jako službou poskytovanou za účelem zisku. Aby tato služba byla co nejbezpečnější, je třeba splnit několik podmínek. Předně jde o kompetenci výběru zájemců se zohledněním individuálních rizik, zjištění případných kontraindikací apod. Poskytovatel služby rovněž musí být schopen poskytnout adekvátní pomoc a péči v případě nežádoucí reakce, zajistit bezpečné prostředí pro užití látky, vyvarovat se poskytování jakýchkoliv nepravdivých nebo zavádějících lékařských tvrzení a dodržovat etický kodex, aby tak v maximální možné míře garantoval klientům ochranu před jakoukoli formou zneužití. V rámci tohoto modelu se nabízí možnost poskytování „psychedelické“ služby licencovanými průvodci, jež mají absolvován akreditovaný psychedelický výcvik, jakož i vlastní psychedelickou zkušenost, a které navíc zastřešuje samosprávná organizace – „Komora psychedelických průvodců“, jež by mohla vytvářet metodiky, garantovat odbornost průvodců apod. Tento model navíc poskytuje i prostor pro začlenění tradičních domorodých postupů do západního systému tak, že začleňuje tradiční průvodce/šamany do tvorby doporučení dobré praxe a školících programů s tím, že tito pak mohou vykonávat činnost s licencovaným psychedelickým průvodcem či takovou licenci sami získat.

Uvažované způsoby regulace jsou možné i z hlediska mezinárodního práva. Psychedelické látky jsou sice z pohledu mezinárodního práva látkami zakázanými (LSD, meskalin, DMT a psilocybin/psilocin jsou zařazeny na seznam I Úmluvy OSN o psychotropních látkách z roku 1971), rostliny obsahující meskalin, DMT a psilocybin/psilocin však kontrolovány nejsou (na rozdíl od listů koky, opiového máku a konopí). Legální trh s psychedelickými látkami přírodního původu (houby rodu *Psilocybe*, kaktusy obsahující meskalin a rostliny obsahující DMT), včetně mezinárodního obchodu, tedy nepředstavuje porušení závazků plynoucích z Úmluv OSN. Mohl by však vyvolat kritiku ze strany Mezinárodního úřadu pro kontrolu omamných látek (INCB) z důvodu rozporu s prohibičním smyslem úmluv. Malé trhy s psychedelickými látkami přírodního původu však již někde

na světě existují a dosud odsouzení ze strany INCB nedošly. Nadto se objevují i čím dál víc silící hlasy snažící se o reklasifikaci psychedelík na seznamech Úmluv OSN. Jen pro doplnění – jedná se o možnou cestu pro regulaci založenou za výkladu mezinárodních závazků; v současné době taková regulace neexistuje, a proto je jak držení (od určitého množství) pro vlastní potřebu, tak dovoz, prodej či jiné nakládání s nelegálními látkami, byť přírodního původu, trestnou činností.

Praktické detaily regulace psychedelík popsané v dokumentu zahrnují následující oblasti:

1. **Licencování a kontrola prodeje:** Prodej psychedelík by měl probíhat přes licencované prodejny, které musí splňovat specifické standardy. Kamenné prodejny by vyžadovaly ověření věku a totožnosti kupujících. Pro online prodej by byl nastaven digitální systém ověřování věku a totožnosti. Každý licencovaný prodejce by měl povinnost poskytovat jasné informace o složení, dávkování a rizicích.
2. **Standardizace produktů a dávkování:** K regulaci by patřilo standardizované složení a dávkování psychedelických produktů, aby se snížilo riziko předávkování nebo požití nežádoucí dávky. Spotřebitelé by měli přístup k detailním informacím o účincích při různých dávkách a o rizicích spojených s častým užíváním.
3. **Školení průvodců a zařízení pro bezpečné užívání:** Pro model komerčního užívání s průvodcem je klíčové, aby osoby, které budou poskytovat možnost absolvovat psychedelickou zkušenost, prošly odborným školením a měly příslušnou licenci. Také zařízení, kde se psychedelika podávají, by mělo být licencováno a odpovídat standardům pro bezpečnost a podporu uživatelů.
4. **Omezení nakoupeného množství a věková hranice:** Regulace zahrnuje množství omezení nákupu psychedelík pro osobní potřebu, čímž se má zabránit jejich další distribuci bez licence. Věk kupujícího by byl rovněž omezen minimálně na 18 let, přičemž by se u všech kupujících kontrolovala totožnost.
5. **Informační kampaně a podpora uživatelů:** Pro zvýšení bezpečnosti užívání by prodejci byli povinni poskytovat nejen informace o produktu, ale také rady pro snižování rizik (harm reduction) a možnosti následné péče. Dokument doporučuje zavedení podpůrných služeb, jako jsou telefonické linky či online poradny pro osoby, které prožívají anebo prožily náročné psychedelické zkušenosti.
6. **Podpora sociální spravedlnosti a rovného přístupu:** Dokument navrhuje programy na podporu přístupu marginalizovaných skupin k psychedelikům, a to jak pro osobní užívání, tak v rámci nekomerčních sdružení. Taková opatření by měla zajistit, že regulace bude spravedlivá a nebude diskriminační vůči žádným skupinám uživatelů.

Tento rámec se snaží vytvořit bezpečné prostředí pro legální užívání psychedelík a zároveň minimalizovat potenciální rizika spojená s jejich užíváním v komerčním i nekomerčním kontextu.

Dokument identifikuje několik hlavních výzev spojených s regulací psychedelík:

1. **Složitost trhu s psychoaktivními látkami:** Regulace psychedelík musí zohledňovat skutečnost, že psychedelika existují v kontextu širšího trhu s psychoaktivními látkami. Legalizace jedné látky může ovlivnit užívání a trhy s dalšími látkami, což přináší určitá rizika. Proto je potřeba komplexní regulační rámec, který zohlední prolínání různých psychoaktivních látek.
2. **Bezpečnost a zdravotní rizika:** I přes nižší rizikovitost psychedelík ve srovnání s jinými látkami je důležité zajistit, aby uživatelé dostávali spolehlivé informace o dávkování, potenciálních

psychických rizicích a interakcích s jinými látkami. Specifická výzva spočívá ve správném dávkování, které je u psychedelik kvůli jejich účinkům klíčové.

- 3. Kvalifikace průvodců a bezpečné prostředí:** V případě komerčních služeb je nutné, aby jejich poskytovatelé byli kvalifikovaní a měli potřebné školení k podpoře klientů v náročných stavech a aby byli schopni poskytnout následnou péči. To vyžaduje vytvoření licenčního systému a standardizaci bezpečnostních opatření.
- 4. Sociální spravedlnost a dostupnost:** Existuje riziko, že regulace zvýhodní pouze určité skupiny uživatelů nebo prodejce. Dokument zdůrazňuje potřebu přístupnosti psychedelik pro marginalizované komunity a minimalizace diskriminačních bariér, které by mohly na regulovaném psychedelickém trhu vzniknout.
- 5. Právní a mezinárodní kontext:** Regulace psychedelik se musí pohybovat v intencích mezinárodních drogových úmluv, což je v situaci, kdy OSN, resp. jiné mezinárodní orgány, explicitně nepodporují legalizaci, složité.

Dokument tedy navrhuje, aby byly regulace dynamické a flexibilní a mohly tak reagovat na měnící se sociální, ekonomické a zdravotní výzvy spojené s psychedeliky.

Dokument může sloužit jako odborný podklad pro rozhodnutí při tvorbě politik a legislativy v oblasti regulace psychoaktivních látek v České republice, proto přinášíme jeho český překlad.

Transform Drug Policy Foundation

Transform Drug Policy Foundation (Transform) je britská nezisková organizace, která se zaměřuje na reformu drogové politiky a podporu modelů, jež kladou důraz na ochranu zdraví a bezpečnost. Nadace prosazuje opuštění neefektivního modelu prohibice a nahrazení současné drogové politiky regulovaným přístupem, který by umožnil legální licencování drog na základě jejich rizikovitosti. Transform věří, že legální regulace může efektivněji chránit zranitelné skupiny obyvatel a minimalizovat negativní dopady nelegálního trhu. Kromě toho podporuje pragmatické kroky jako dekriminálnízaci uživatelů, prevenci předávkování a možnosti testování kvality drog. Nadace Transform také vede kampaň Anyone's Child, která upozorňuje na příběhy lidí, jejichž životy byly ovlivněny drogovou politikou, a vyzývá k reformě.

Více informací najdete na jejich webových stránkách:
transformdrugs.org a kampani anyoneschild.org.

Poděkování

Autoři

Steve Rolles Ester Kincová

Další materiály a redakční příspěvky poskytli

James Nicholls Martin Powell

Poděkování za další podporu týmu Transform

Kate Elliott Alex Feis-Bryce Nikki Phillips

Jane Slater

Design

Tim Barnes herechickychicky.com

Design lékových obalů

Nick Ellis Halo halostudio.love

Názory vyjádřené v této publikaci jsou názory autorů a nadace Transform Drug Policy Foundation, nikoli však nutně názory přispěvatelů, sponzorů a podporovatelů nadace.

Autorská práva

© 2023 Transform Drug Policy Foundation

ISBN původní publikace How to Regulate Psychedelics:
A Practical Guide
978 17396866 2 8

Tento dokument je zveřejněn pod licencí Creative Commons pro nekomerční sdílení s uvedením autorů. Může být pro nekomerční použití reprodukována částečně nebo v plném rozsahu zdarma a bez povolení za předpokladu, že budou uvedeni autoři a nadace Transform Drug Policy Foundation a že reprodukce bude obsahovat odkaz na webové stránky www.transformdrugs.org.
Viz www.creativecommons.org/about/licenses

Pro více informací kontaktujte
Transform Drug Policy Foundation
(Spojené království)
na adrese info@transformdrugs.org

Přispěvatelé

Děkujeme mnoha osobám, které se podílely na přípravě této publikace, včetně následujících:

Brian Anderson Ismail L.Ali Richard Ayre
Constanza Sánchez Avilés José Carlous Bouso
Rebecca Calzada Timmy Davis Sia Henry
Mike Jay Martin Jelsma Cara Lavan
Jerónimo Mazarrasa Dominique Mendiola
Óscar Parés Anne Katrin Schlag
Rebecca Silvia McDonald Fiona Measham
Lisa Sanchez Shaleen Title Jason M. Thompson,
PhD Tamar Todd Hattie Wells
Matt Wilson Adam Winstock Neil Woods

Poděkování

Zvláštní poděkování patří všem současným i dřívějším sponzorům nadace, včetně následujících:

Open Society Foundation Esmée Fairbairn Foundation
John Ellerman Tudor Trust Trust For London
Glass-House Trust ABC Charitable Trust Howard Jacobs

Tato publikace by nemohla vzniknout bez velkorysé podpory níže uvedených osob a organizací (a také dalších, kteří si přejí zůstat v anonymitě):

Ken Aylmer Daryl Baker Bastiaan Bijleveld
Anton J.G. Bilton Dave Boothroyd Rachel Burn
Vicky Cattell Andrew Coats Peter Cross
Marcus Day Guy Dehn Christina Dempsey
Diana Whitworth Trust @Drugism
México Unido contra la Delincuencia Nina Edmonds
Vix Ellis Richard Ewing Roger Golland Joe Holt
Tom Lake Antti Lehtonen Michael Lowrie
Roland Lutz John Masters Trevor McCarthy
Sarah McCulloch Magic Mushroom Map
Pat O'Hare Robert Peto Martin Pickersgill
Nick Shough Nick Sireau Dr Benjamin Sowden
Michael Stuart Harry Sumnall Daniel Tarrant
Rebekah Tarren Barclay Tong
William Wallace XXVI Judith Yates

Překlad a příprava publikace v češtině:

Pracovní skupina pro legislativu a veřejnou politiku
(Česká psychedelická společnost), 2024
Koordínátor skupiny: Tereza Dlešítková
(terezadlestikova@czeps.org)
Jazyková korektura: Jan Tichý
(jan.tichy@czeps.org)

Vydavatel:

Česká psychedelická společnost, z.s.

IČ: 04401484

Prokopova 572/14

13000 Praha 3

Přeloženo a publikováno se souhlasem

Transform Drug Policy Foundation.